

บทที่ 2

การแปรรูปการสื่อสารแห่งประเทศไทย

ในการศึกษานี้ ได้ทำการศึกษาจากสภาพปัญหาที่นำไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ แนวความคิดของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจก่อนปี พ.ศ. 2540 และหลังปี พ.ศ. 2540 และแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 ของประเทศไทย ซึ่ง กสท. ได้ดำเนินการแปรรูปองค์กรตามแนวทางดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

สภาพปัญหาที่นำไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2543:13-18) ได้กล่าวว่าแม้รัฐวิสาหกิจจะยังมีบทบาทสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากสภาพแวดล้อมบางประการจะเห็นได้ว่ารัฐวิสาหกิจบางแห่งหมดความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าไปดำเนินการเพราะความจำเป็นในตอนตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นหมดไปแล้ว เช่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาการครองชีพของประชาชนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น หรือในบางกรณีมีเอกชนประกอบกิจการเหล่านั้นได้ผลคืออยู่แล้วรัฐจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปประกอบกิจการเหล่านั้นซ้ำซ้อนกับเอกชนซึ่งจะเป็นการสร้างภาระให้กับรัฐเกินความจำเป็น ดังนั้นจึงมีความพยายามที่จะลดขนาดและจำนวนของรัฐวิสาหกิจลง

สภาพปัญหาที่นำไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจนั้นมีอยู่สองกรณีด้วยกันคือ ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และปัญหาที่เกิดจากภายนอกของรัฐวิสาหกิจ

ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ประกอบไปด้วย

1. ปัญหาทางด้านการบริหารจัดการ มี 2 กรณีคือ

1.1 ผู้บริหารและคณะกรรมการมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจทางการเมือง ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการบริหารดำเนินการตามนโยบายที่วางไว้

1.2 ระบบการทำงานของรัฐวิสาหกิจคล้ายคลึงกับระบบราชการ ขาดความคล่องตัว ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งมีหน่วยงานที่กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงานต่าง ๆ

2. ปัญหาทางด้านบุคลากร มี 3 กรณีคือ

2.1 จำนวนบุคลากรในระบบรัฐวิสาหกิจมีจำนวนมากและมีปัญหาการสั่งงานในบางแห่งมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายทางด้านเงินเดือนค่าจ้าง และสวัสดิการต่าง ๆ เป็นภาระที่หนักมากของแต่ละรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐวิสาหกิจที่ประสบภาวะขาดทุนมาก

2.2 ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบุคลากรส่วนใหญ่ยังต่ำกว่าภาคเอกชน เนื่องจากขาดการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอและขาดบุคคลที่มีประสิทธิภาพเข้ามาทำงาน

2.3 จำนวนเงินเดือนของพนักงานรัฐวิสาหกิจในระดับล่างสูงกว่าตลาดแรงงานทั้งราชการและเอกชนมาก ในขณะที่เงินเดือนของพนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนที่ทำงานระดับนโยบายและบริหารต่ำกว่าภาคเอกชน จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในระดับที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการพัฒนาองค์กร

3. ปัญหาทางด้านระบบบัญชีการเงินและระบบข้อมูลในการบริหาร ได้แก่ การที่ระบบบัญชีการเงินในหลายรัฐวิสาหกิจยังไม่ทันสมัยและไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ไม่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลงานและทำให้การประมวลข้อมูลแต่ละปีเป็นไปได้ช้า

4. ปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน การดำเนินงานซ้ำซ้อนของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างจากการดำเนินการภาคเอกชน จึงมีผลทำให้ขบวนการดำเนินการเป็นไปได้ช้าเพราะต้องผ่านหลายกระบวนการและมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันในหน่วยงาน

5. ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน การขาดแคลนเงินทุนทำให้รัฐวิสาหกิจไม่สามารถจัดหาสินค้าและบริการได้เพียงพอและทันกับความต้องการ นอกจากนี้ยังเป็นภาระให้กับรัฐวิสาหกิจที่จะต้องหาเงินมาชำระหนี้ให้ทันกับระยะเวลา

6. ปัญหาจากโครงสร้างองค์กรของรัฐวิสาหกิจ รัฐวิสาหกิจมีวัตถุประสงค์และโครงสร้างการจัดตั้งไม่เป็นผลที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานในปัจจุบัน ก่อให้เกิดขั้นตอนมากมาย มีความล่าช้าในการตัดสินใจและเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันกับภาคเอกชน

7. ปัญหาทางด้านกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้บังคับกับรัฐวิสาหกิจ รัฐวิสาหกิจเป็นส่วนหนึ่งของกลไกของรัฐ ทำให้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายต่าง ๆ ที่มีมากมาย ทำให้เกิดความไม่คล่องตัว นอกจากนี้ในบางอุตสาหกรรมกฎหมายก็ได้ให้อำนาจผูกขาดไว้กับรัฐวิสาหกิจด้วย เช่น ธุรกิจโทรคมนาคม ทำให้รัฐวิสาหกิจมีบทบาททั้งในด้านการให้บริการและการกำกับดูแลซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายและพัฒนาการให้บริการเพื่อรองรับกับความต้องการของลูกค้าและธุรกิจ

8. ปัญหาด้านแรงงาน การกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อพัฒนารัฐวิสาหกิจ ทั้งการนำระบบการประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจและการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจจะประสบปัญหาการต่อต้านจากพนักงานที่เป็นแรงงานมาโดยตลอด จนในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการยุบเลิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและในปัจจุบันกำลังจะมีการจัดตั้งสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจขึ้นใหม่อีกครั้ง ทำให้ในอนาคตอันใกล้การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนารัฐวิสาหกิจจากภาครัฐจะเป็นไปด้วยความลำบากและมีอุปสรรคมากยิ่งขึ้น อันจะมีสาเหตุจากการรวมตัวของสหภาพแรงงานในการประท้วงเพื่อคัดค้านรัฐบาล

ปัญหาอื่นที่เกิดจากภายนอกรัฐวิสาหกิจ ประกอบไปด้วย

1. องค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) นับแต่วันที่ 1 ม.ค. 2538 ที่องค์การการค้าโลกได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาโดยประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมเจรจาในการเจรจารอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งของ WTO มีหน้าที่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่ WTO กำหนดไว้ พันธกรณีประการหนึ่งภายใต้ WTO คือ การเปิดเสรีการค้าบริการ ดังนั้นกิจการบริการบางประเภทของไทยที่ดำเนินการโดยรัฐหรืออยู่ภายใต้การผูกขาดของรัฐ เช่น องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นต้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการแปรรูปเพื่อรับมือกับภาวะการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีการเปิดเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันจากผู้ประกอบการต่างชาติที่มีความได้เปรียบในเรื่องต้นทุน บุคลากร และเทคโนโลยี

2. กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF (International Monetary Fund) จากการศึกษาที่ประเทศไทยได้ขอความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินจาก IMF ในปี พ.ศ. 2540 โดยได้รับอนุมัติโครงการเงินกู้แบบ Stand-by Arrangement ระยะเวลาบิกัดอน 34 เดือน ในการเบิกถอนเงินกู้แต่ละครั้ง ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ในหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน (Letter of Intent) จาก IMF แต่ละฉบับ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่ระบุอยู่ในหนังสือแจ้งความจำนงฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งในความเป็นจริงก็สอดคล้องกับแรงผลักดันของภาวะการณ์ภายในประเทศ

แนวความคิดในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจก่อนปี พ.ศ. 2540

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2543: 19-24) ได้กล่าวว่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 รัฐวิสาหกิจของไทยมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนนโยบายทางการเมือง นโยบายชาตินิยม ธุรกิจอุตสาหกรรมและการพัฒนาอาชีพมาตามลำดับ แต่ต่อมาระบบรัฐวิสาหกิจก็เริ่มเสื่อมลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม มาเป็นรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทางการเงินจนทำให้ต้องขอรับความช่วยเหลือจากธนาคารโลก ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ก่อหนี้กับธนาคารโลกและธนาคารโลกได้ส่งผู้แทนพิเศษมาศึกษาพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในขั้นต้นก็พบว่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของไทยในขณะนั้นส่วนหนึ่งแล้วเกิดจากการที่มีกิจการประเภทองค์การและบริษัทที่ส่วนราชการต่าง ๆ ถือหุ้นอยู่เพิ่มจำนวนมากขึ้น กิจการเหล่านั้นส่วนมากมีผลประกอบการที่ขาดทุนส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของรัฐ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรพิจารณานโยบายใหม่ว่ากิจการใดควรจะคงอยู่และดำเนินการอย่างไรจึงจะแข่งขันกับเอกชนได้ กิจการใดควรขายให้เอกชนไปเสีย และกิจการใดควรล้มเลิกไปเพราะได้ผลไม่คุ้มค่า

ผลการศึกษาของธนาคารโลกดังกล่าวนับได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลทำให้เกิดการผลักดันให้รัฐบาลต่อ ๆ มาเพิ่มความสนใจในการแก้ไขปัญหาธุรกิจวิสาหกิจในระยะสั้น โดยรัฐบาลได้มีการกำหนดการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2504-2540) ไว้ การเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจดังกล่าวมี 6 วิธีการด้วยกันคือ

1. การทำสัญญาจ้างเอกชนให้บริหารงาน ได้แก่ การที่รัฐตกลงจ้างเอกชนให้บริหารงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐจะจ่ายค่าจ้างตามผลงานหรือเหมาจ่ายให้ออกชนเพื่อให้ออกชนทำหน้าที่บริหารงานแทนรัฐ การทำสัญญาจ้างเอกชนให้บริหารงานนี้เป็นเพียงวิธีการที่รัฐให้ออกชนเข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะการบริหารงานโดยที่รัฐยังเป็นเจ้าของทรัพย์สินและมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายบริหารและรับภาระด้านการลงทุน

2. การทำสัญญาให้ออกชนเช่าดำเนินการ ได้แก่ การที่รัฐมอบให้ออกชนเป็นผู้เช่าดำเนินการในโครงการของรัฐและจ่ายเงินให้รัฐบาลตามสัดส่วนที่ทำสัญญากัน โดยรายได้และกำไรของเอกชนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงานทางการตลาด แต่สำหรับอัตราค่าบริการรัฐยังคงเป็นผู้กำหนดและมีการกำหนดให้มีค่าตอบแทนการลงทุนและบทยกโทษสำหรับเอกชน โดยรัฐยังคงเป็นเจ้าของทรัพย์สินแต่ภาระการจัดการ การดำเนินงานและการลงทุนเป็นของภาคเอกชน

3. การให้สัมปทานภาคเอกชน ได้แก่ การที่รัฐให้สิทธิเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบด้านการลงทุน การจัดการ และการปฏิบัติงานในทรัพย์สินที่รัฐให้สัมปทาน แต่เมื่อหมดอายุสัมปทานแล้ว เอกชนผู้รับสัมปทานต้องโอนทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นของรัฐ หรืออาจใช้วิธีกำหนดให้มีการโอนทรัพย์สินเป็นของรัฐทันที แต่ให้สิทธิเอกชนในการบริหารงานโครงการที่ได้รับสิทธิต่อไป เอกชนผู้รับสัมปทานจะได้รับค่าตอบแทนการให้บริการจากประชาชนผู้ใช้บริการโดยตรง ขณะที่รัฐจะเก็บค่าสิทธิหรือส่วนแบ่งตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาการให้สัมปทาน ซึ่งหากคุณภาพการบริการไม่ดีหรือไม่เป็นไปตามที่ตกลงไว้รัฐมีสิทธิยกเลิกสัญญาได้

4. การกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ สามารถทำได้กับรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด มี 3 วิธีการ คือ

วิธีที่ 1 ได้แก่ วิธีการที่รัฐลดสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐลงบางส่วนแต่ไม่เกินร้อยละ 51 มีผลให้บริษัทยังคงสภาพการเป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจอยู่

วิธีที่ 2 ได้แก่ วิธีการที่รัฐลดสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐลงเกินร้อยละ 51 มีผลให้บริษัทพ้นสภาพการเป็นรัฐวิสาหกิจ

วิธีที่ 3 ได้แก่ วิธีการที่รัฐวิสาหกิจตั้งบริษัทลูกขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมแทน โดยรัฐวิสาหกิจถือหุ้นในบริษัทลูกทั้งหมดในขั้นแรกแล้วดำเนินการเพิ่มทุนในบริษัทลูกหรือกระจายหุ้นเดิมในบริษัทลูก

ด้วยการนำเข้าซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ในสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 51 เพื่อให้บริษัททุกมีสภาพเป็นบริษัทมหาชนที่มีการดำเนินงานแบบเอกชนภายหลังเข้าตลาด

5. การร่วมลงทุนกับภาคเอกชน มี 2 วิธี การ คือ

วิธีที่ 1 ได้แก่ วิธีการที่รัฐวิสาหกิจร่วมลงทุนในภาคเอกชนโดยจัดตั้งบริษัทขึ้นดำเนินการบางกิจกรรมที่เคยทำอยู่และบริษัทเอกชนจะเป็นผู้บริหารงานในกิจกรรมนั้น

วิธีที่ 2 ได้แก่ วิธีการที่รัฐวิสาหกิจประเมินทรัพย์สินของคนแล้วนำไปลงทุนกับภาคเอกชนซึ่งกิจการส่วนใหญ่จะเป็นกิจการที่ภาคเอกชนทำได้คืออยู่แล้วหรือมีการแข่งขันสูง โดยการถือหุ้นของภาครัฐไม่เกินร้อยละ 49 และกิจการร่วมทุนใหม่อาจเป็นกิจการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเดิมของรัฐวิสาหกิจ

6. การให้เอกชนลงทุนดำเนินการแต่รัฐรับซื้อผลผลิต ได้แก่ การที่รัฐเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าประมูลแข่งขันเพื่อดำเนินกิจกรรมของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งรูปแบบนี้รัฐจะสนับสนุนให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนในกิจกรรมนั้น เพื่อลดภาระการลงทุนของรัฐ และเมื่อเอกชนดำเนินการแล้วรัฐจะเป็นผู้รับซื้อผลผลิตจากภาคเอกชนนั้น

แนวความคิดในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหลังปี พ.ศ. 2540

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2543:60-61) ได้กล่าวว่าภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2539 ส่งผลให้ประเทศไทยต้องขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยประเทศไทยมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามแนวทางข้อตกลงที่ได้ทำไว้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศประเด็นหนึ่ง คือ การกำหนดให้มีการทบทวนโครงการลงทุนของรัฐวิสาหกิจและตัดรายจ่ายที่มีความสำคัญในระดับต่ำลง เพื่อรักษาฐานะทางการเงินของภาครัฐวิสาหกิจให้สมดุล เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจด้านสาธารณูปโภค พลังงาน การสื่อสารและขนส่ง ด้วยเหตุดังกล่าวประเทศไทยจึงได้กำหนดประเด็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไว้ในหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน ฉบับที่ 1-7 ต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศและทำให้เกิดการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบกับแผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้เป็นกรอบนโยบายในการพัฒนาและปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจในทุกสาขาอย่างเป็นระบบในระยะยาว เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและเพิ่มประสิทธิภาพในบริการขั้นพื้นฐานต่อประชาชน

แผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2541 มีวัตถุประสงค์ คือ กำหนดขอบเขตและทิศทางการแปรรูปและปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจ เพื่อช่วยให้การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนา

รัฐวิสาหกิจสาขาต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้อำนาจของไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล และเพื่อให้ประชาชนได้บริโภคสินค้าและบริการที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการลดภาระทางการเงินของภาครัฐ เพื่อที่รัฐวิสาหกิจจะได้มีเงินลงทุนอย่างเพียงพอในโครงการพื้นฐานที่สำคัญ แผนแม่บทดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุมธุรกิจสำคัญ 4 สาขา ได้แก่ สาขาพลังงาน สาขาโทรคมนาคมและสื่อสาร สาขาประปา และสาขาขนส่ง ส่วนรัฐวิสาหกิจนอกเหนือจากสาขาที่ระบุไว้ โดยรวมเรียกว่าสาขาอื่น ๆ เนื้อหาของแผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2541 จะเป็นการปฏิรูประบบรัฐวิสาหกิจทั้งหมดประกอบไปด้วยการ ปรับโครงสร้างองค์กร การปรับองค์กรกำกับดูแล ตลอดจนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงการคลัง, 2540:1)

ในส่วนของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจสาขาโทรคมนาคมและสื่อสาร โดยเฉพาะการแปรรูปองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (กสท.) และ การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) นั้น นอกเหนือจากการที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2541 แล้ว การแปรรูปยังเกิดขึ้นด้วยเหตุผลความจำเป็นหลัก 3 ประการ คือ

1. เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 40 ที่กำหนดไว้ดังนี้ “มาตรา 40 วรรคหนึ่ง คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ วรรคสอง ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม การดำเนินการตามวรรคสอง ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม” (กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 :13-14)

2. การเปิดเสรีธุรกิจโทรคมนาคม ตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงไว้กับ GATS ในฐานะสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) เกี่ยวกับการเปิดเสรีธุรกิจโทรคมนาคมในปี พ.ศ. 2549

3. กิจการโทรคมนาคม เป็นกิจการที่มีเงินลงทุนมาก ใช้เทคโนโลยีสูง ต้องปรับปรุงให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องใช้เงินร่วมลงทุนจากภาคเอกชน(สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กสท. , 2544:23)

จากเหตุผลดังกล่าว ทางกระทรวงคมนาคมจึงได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคมขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เรียกว่า “แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540” จัดเป็นแนวทางในการพัฒนากิจการโทรคมนาคมของชาติ ซึ่งได้รวมเอาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในสังกัด โดยเฉพาะองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย(ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ไว้ด้วย

แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 กับการแปรรูปองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) (กระทรวงคมนาคม, 2540:1-25)

กระทรวงคมนาคมได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 ขึ้น โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของส่วนราชการและพนักงานระดับสูงของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมร่วมกับผู้แทนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงการคลัง กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นงานต่อเนื่องกับนโยบายด้านการสื่อสารของรัฐบาลสาระสำคัญของแผนแม่บทฯ มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมไทยจากระบบผูกขาดด้วยผลงานของรัฐไปสู่ระบบการค้ำเสรีด้วยผลงานเอกชน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 เพื่อให้การพัฒนากิจการโทรคมนาคมสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการประสานงานเชิงบริหารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อวางรากฐานการพัฒนาเทคโนโลยีโทรคมนาคม สารสนเทศ และคอมพิวเตอร์ ให้เป็นเศรษฐกิจหลักของประเทศในอนาคต

2. นโยบาย แนวทาง และมาตรการที่สำคัญ

2.1 นโยบายการเปิดเสรีธุรกิจโทรคมนาคม ให้ยกเลิกการผูกขาดของรัฐและพัฒนาการประกอบกิจการโทรคมนาคมไปสู่สภาวะการเปิดแข่งขันเสรีภายในประเทศในปี 2542 และพัฒนาไปสู่การแข่งขันเสรีระดับโลกาภิวัตน์หลังปี พ.ศ. 2549 ซึ่งประเทศไทยมีข้อผูกพันอยู่ตามข้อกำหนดขององค์การการค้าโลก (WTO)

2.2 แนวทางการเปิดเสรีกิจการโทรคมนาคม แยกเป็น 2 ระยะ คือ

2.2.1 ระยะก่อนกำหนดเปิดเสรีกิจการโทรคมนาคม กำหนดแนวทางในการดำเนินการด้านโทรคมนาคมไว้ดังนี้

การขยายโทรศัพท์พื้นฐาน ให้ ทศท. และ กสท. ร่วมกันขยายโทรศัพท์ท้องถิ่นและวงจรโทรศัพท์ทางไกลทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เพียงพอเท่าที่จำเป็น และให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินการได้ตามความเหมาะสม

การขยายโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบท ให้ ทศท. เร่งรัดการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบทให้ครบทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยให้มีเลขหมายเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3 เลขหมายในแต่ละหมู่บ้าน ให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2541 และปรับปรุงที่ได้ติดตั้งแล้วในอดีต

การปรับปรุงการแข่งขันบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ให้ ทศท. และ กสท. ร่วมกันดำเนินการให้มีบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในย่านความถี่ใหม่ โดยกระทรวงคมนาคมอาจมีส่วนในการกำหนดนโยบายหลักเกณฑ์ และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่จะให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการ

การเพิ่มการแข่งขันบริการโทรคมนาคมอื่น ๆ ให้ ทศท. และ กสท. ร่วมกันให้บริการโทรคมนาคมมูลค่าเสริมอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ติดตามตัว โทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร โทรศัพท์ข้อมูลเสียง และอาจให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการได้ตามหลักการเช่นเดียวกับบริการโทรศัพท์พื้นฐาน

การแปรสัญญาร่วมการงานต่าง ๆ ให้มีการเจรจาระหว่างกระทรวงคมนาคม กรมไปรษณีย์โทรเลข ทศท. และ กสท. กับบริษัทเอกชน เพื่อแปรสัญญาให้บริษัทเอกชนต่าง ๆ รวมทั้ง ทศท. และ กสท. (ซึ่งจะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด) สามารถแข่งขันกันได้อย่างเป็นธรรม

2.2.2 ระยะหลังกำหนดเปิดเสรีกิจการโทรคมนาคมแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม ได้กำหนดประเภทของบริการและผู้ประกอบการกิจการโทรคมนาคมออกเป็นดังนี้

ประเภทของบริการโทรคมนาคม แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ บริการโทรคมนาคมพื้นฐาน (Basic Services) บริการโทรคมนาคมมูลค่าเสริม (Value-added Services) บริการโทรคมนาคมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และบริการพหุสื่อ (Multimedia) โดยในแต่ละประเภทบริการนั้น กระทรวงคมนาคมหรือคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลที่จะจัดตั้งขึ้น จะเป็นผู้กำหนดลักษณะ ชนิด และเงื่อนไขก่อนกำหนดการเปิดแข่งขันเสรี ซึ่งในแต่ละประเภทบริการจะมีเงื่อนไขเฉพาะตัวตามที่ กทช. กำหนด

ประเภทของผู้ประกอบการโทรคมนาคม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้ให้บริการโทรคมนาคม (Service Provider) ผู้ให้บริการโครงข่ายโทรคมนาคม (Network Provider) และผู้ให้บริการทั้งบริการโครงข่ายโทรคมนาคมและบริการโทรคมนาคม (Network and Service Provider) โดยแต่ละประเภทจะมีเงื่อนไขในการรับใบอนุญาตเฉพาะประเภท

2.3 หลักเกณฑ์การเปิดเสรีธุรกิจโทรคมนาคม ให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) กำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับในการแข่งขันให้สามารถแข่งขันกันได้อย่างเท่าเทียมกัน ส่วนจำนวนผู้ให้บริการแต่ละประเภทให้เป็นไปตามที่ กทช. กำหนด หากจำเป็น

2.4 การแปรสภาพ ทศท. และ กสท. ให้ดำเนินการดังนี้

- ให้กระทรวงคมนาคมและกระทรวงการคลังร่วมกันจัดตั้งบริษัทมหาชน (Holding Company) ให้แก่ ทศท. และ กสท. ก่อนแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด โดยรัฐถือหุ้นทั้งหมด
- แปรสภาพ ทศท. เป็นบริษัท ทศท. จำกัด และ กสท. เป็นบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด และบริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด ทั้งนี้ ให้บริษัทมหาชนเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัททั้งสาม ซึ่งยังคงสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ รัฐถือหุ้นทั้งหมด (ดูแผนภาพที่ 2 หน้า 13 ประกอบ)

- ให้ บริษัท ทศท. จำกัด และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด ห้าพันธมิตรร่วมทุน (Strategic Partner) เข้ามาถือหุ้นในแต่ละบริษัท ไม่เกินร้อยละ 25 ผู้ลงทุนเฉพาะราย (Private Placement) เข้ามาถือหุ้นรวมกันไม่เกินร้อยละ 22 โดยรายใดรายหนึ่งถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 และให้แต่ละบริษัทจัดสรรหุ้นให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเดิมของ ทศท. และ กสท. ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ทั้งนี้ ให้รัฐมีสัดส่วนการถือหุ้นในแต่ละบริษัทต่ำกว่าร้อยละ 50 เพื่อให้ทั้งสองบริษัทมีสถานะเป็นบริษัทเอกชนจำกัด (ดูแผนภาพที่ 3 หน้า 14 ประกอบ)

- ในระยะเวลาที่เหมาะสม ให้บริษัทร่วมทุนกระจายหุ้นของบริษัท ทศท. จำกัด และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด เพื่อแปรสภาพให้เป็นบริษัทมหาชนจำกัด โดยรัฐและผู้ปฏิบัติงานยังคงมีสัดส่วนการถือหุ้นในบริษัท ทศท. จำกัด และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด ไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของหุ้นทั้งหมดในแต่ละบริษัท (ดูแผนภาพที่ 4 หน้า 15 ประกอบ)

- สำหรับบริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด ยังคงให้รัฐถือหุ้นทั้งหมดจนกว่าจะสามารถแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนจำกัดได้ในเวลาที่เหมาะสม

2.5 การแยกกิจการไปรษณีย์ออกจากกิจการโทรคมนาคมของ กสท. ให้ดำเนินการดังนี้

- ให้แยกกิจการไปรษณีย์ของ กสท. ออกจากกิจการโทรคมนาคม เป็นโครงสร้างใหม่ที่ชัดเจน โดยจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด อยู่ในเครือบริษัทร่วมทุน ซึ่งประกอบด้วยบริษัท ทศท. จำกัด บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด และบริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด

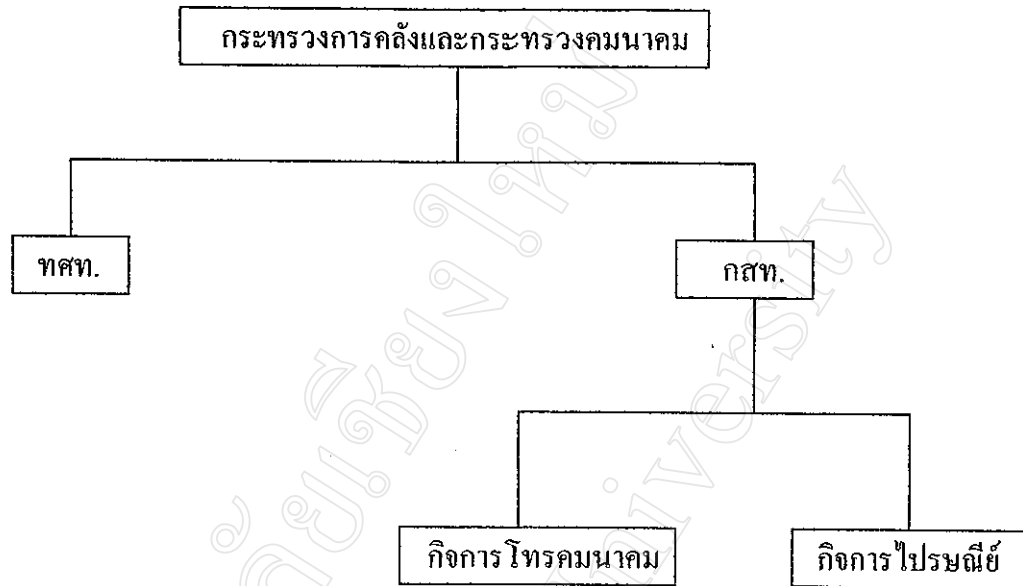
- ให้ดำเนินการปรับปรุงการบริหารกิจการไปรษณีย์ เพื่อให้มีการพัฒนาการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในลักษณะธุรกิจการค้าแบบเอกชน

- ให้บริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด ประกอบกิจการไปรษณีย์ได้ตามที่ กสท. ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน (โดยแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 ให้เหมาะสม)

- ให้บริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด มีอำนาจพิจารณากำหนดอัตราค่าบริการไปรษณีย์พื้นฐานภายในกรอบอัตราค่าบริการที่กรมไปรษณีย์โทรเลขกำหนด ส่วนการกำหนดอัตราค่าบริการอื่น ๆ ให้บริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด มีอำนาจและสิทธิตามที่ กสท. ได้รับในปัจจุบัน

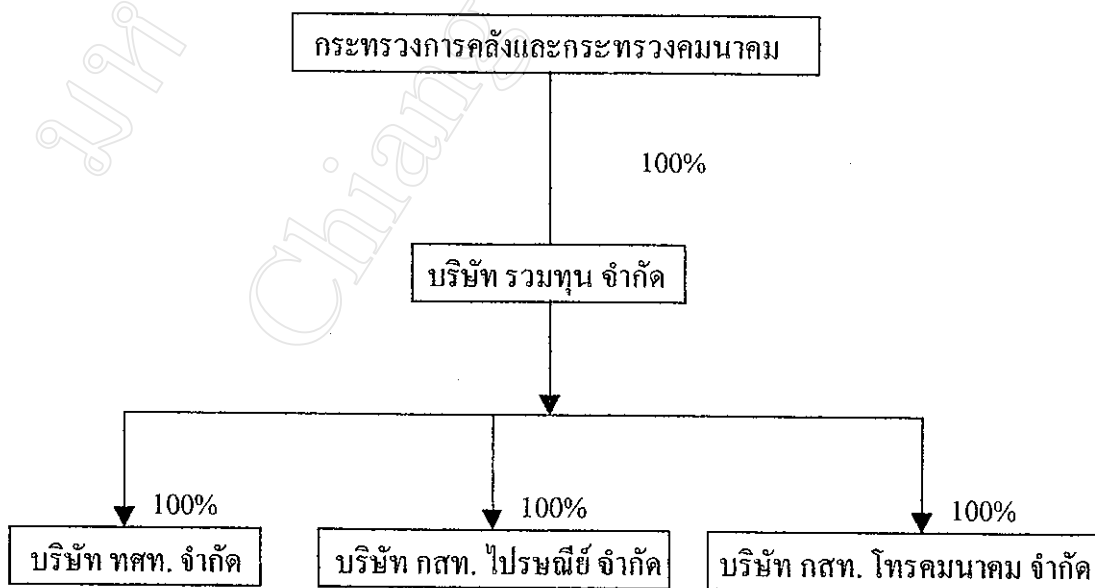
- ให้ดำเนินการแปรสภาพบริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด ให้เป็นธุรกิจแบบเอกชนที่มีประสิทธิภาพโดยเร็วที่สุด โดยให้สามารถประกอบกิจการอื่นที่ต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจการเงินบางประเภทได้ด้วย

สถานะปัจจุบันของ ทศท. และ กสท.

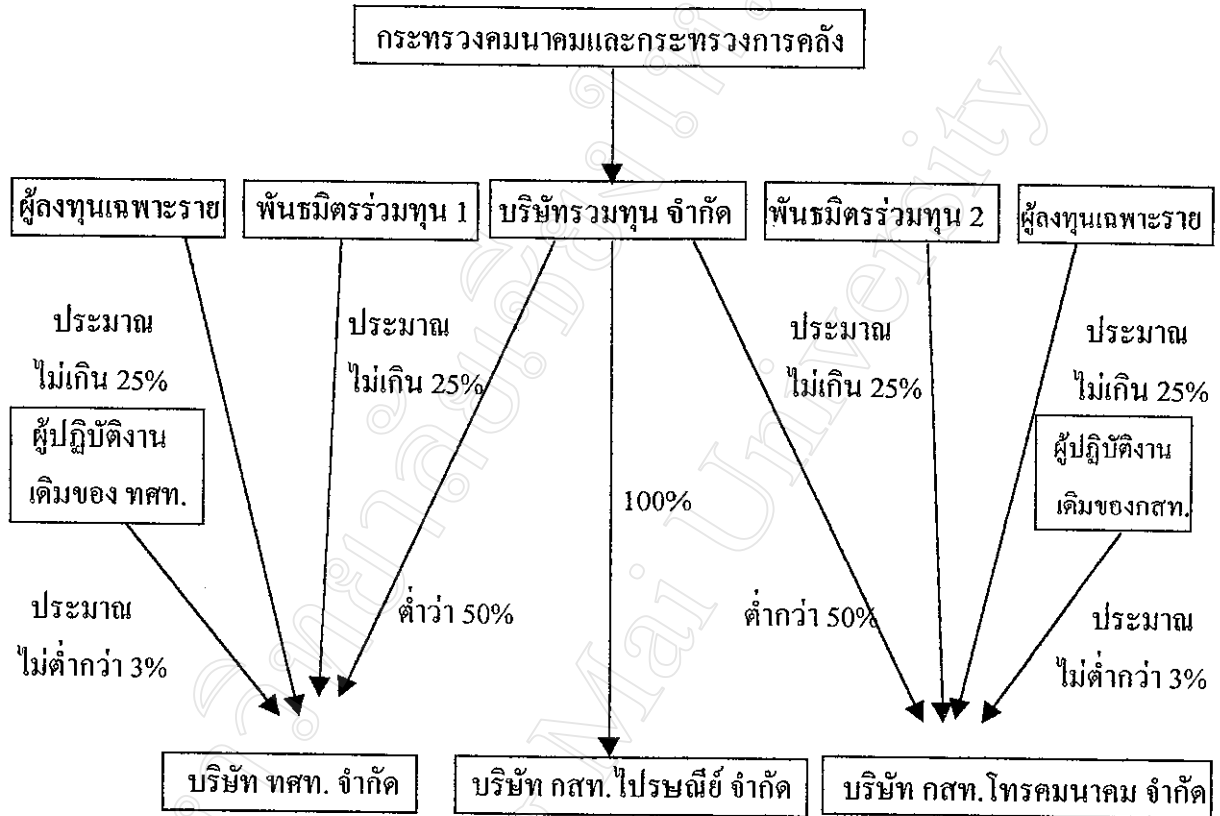
แผนภาพที่ 1 แสดงสถานะปัจจุบันของ ทศท. และ กสท.

การจัดตั้งบริษัทรวมทุนและการแปรสภาพ ทศท. และ กสท. เป็นบริษัทจำกัด

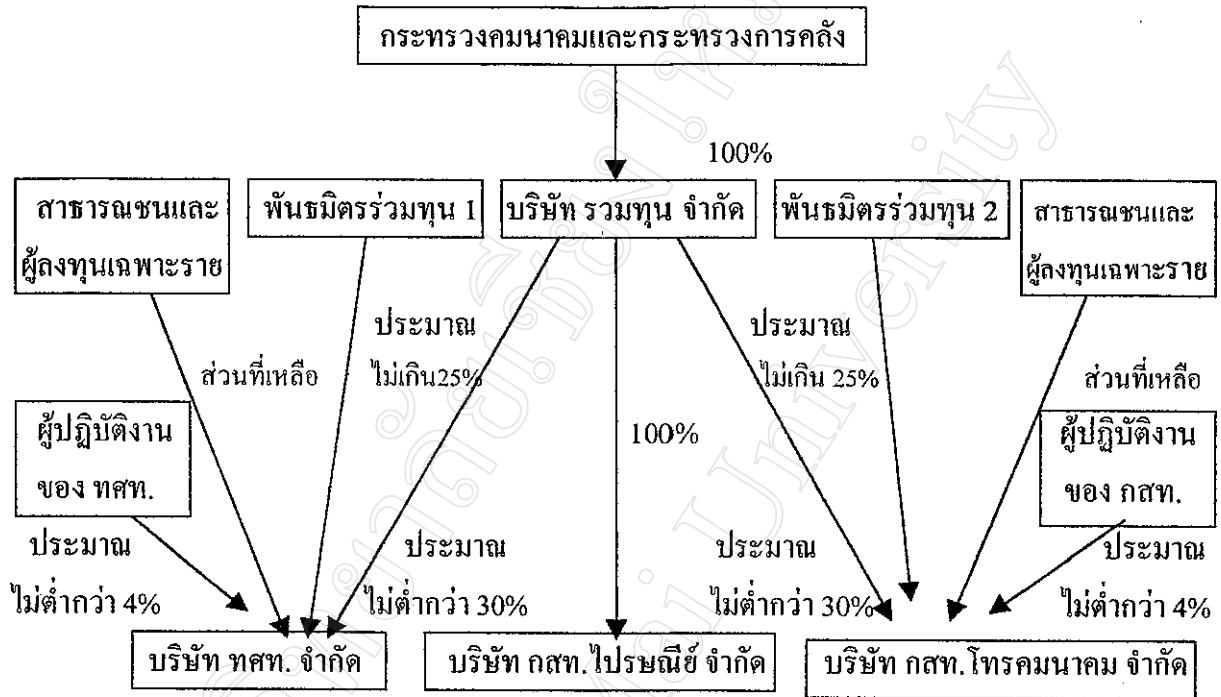
แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดตั้งบริษัทรวมทุนและการแปรสภาพ ทศท. และ กสท. เป็นบริษัทจำกัด

การจัดสรรหุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานและการหาพันธมิตรร่วมทุน รวมทั้งผู้ลงทุนเฉพาะราย
ของ ทศท. และ กสท. ภายหลังจากการแปรรูป

แผนภาพที่ 3 แสดงการจัดสรรหุ้นของบริษัท ทศท. จำกัด บริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด ในระยะแรก ให้กับพันธมิตรร่วมทุน ผู้ลงทุนเฉพาะราย ผู้ปฏิบัติงานเดิมของ กสท. และ ทศท.

การจัดสรรหุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานและการหาพันธมิตรร่วมทุน รวมทั้งสาธารณะชนและผู้ลงทุนเฉพาะราย ของ ทศท. และ กสท. เพื่อเป็นบริษัทมหาชนจำกัด

แผนภาพที่ 4 แสดงการจัดสรรหุ้นของบริษัท ทศท. จำกัด บริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด ให้กับพันธมิตรร่วมทุน สาธารณชนและผู้ลงทุนเฉพาะราย ผู้ปฏิบัติงานเดิมของ กสท. และ ทศท. เพื่อเป็นบริษัทมหาชนจำกัด

2.6 การโอนผู้ปฏิบัติงานไปสังกัดบริษัทที่จัดตั้งใหม่ การโอนผู้ปฏิบัติงานของ ทศท. และ กสท. ไปสังกัดบริษัทที่จัดตั้งใหม่ ให้ผู้โอนไปได้รับสิทธิประโยชน์ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่น้อยกว่าที่ได้รับอยู่เดิม และให้นำอายุงานต่อเนื่องตามที่กำหนดในกฎหมายยกเลิกพระราชบัญญัติ ทศท. และพระราชบัญญัติ กสท. รวมทั้งให้ได้รับเงินและหุ้นที่จะจัดสรรให้ รวมถึงการจัดสรรเงินเดือนภายหลัง ทศท. และ กสท. แปรสภาพแล้วตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด

2.7 บทบาทขององค์กรกำกับดูแล ประกอบด้วย

- กระทรวงคมนาคมรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายระดับชาติ
- คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) รับผิดชอบการกำกับดูแล ผู้ประกอบการ และคุ้มครองผู้ใช้บริการ

- กทช. หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม หรือคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบการอนุญาตให้ผู้ประกอบการธุรกิจโทรคมนาคมตามความสำคัญ ลักษณะ และประเภทของบริการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

- กรมไปรษณีย์โทรเลข ให้คงสถานะและอำนาจหน้าที่เช่นเดิม รับผิดชอบการบริหารความถี่วิทยุและงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 รวมทั้งกำกับดูแลกิจการไปรษณีย์

2.8 อื่น ๆ แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคมได้กำหนดนโยบายที่สำคัญอื่น ๆ รวมทั้งมาตรการที่ควรดำเนินการไว้ด้วย ได้แก่ การคุ้มครองผู้บริโภค, การค้นคว้าวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคม, การพัฒนาบุคลากรด้านโทรคมนาคม, การรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และพหุสื่อ, การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง, การกำหนดโครงสร้างอัตราค่าบริการสำหรับการแข่งขันเสรี และการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการโทรคมนาคมในภูมิภาค

การแปรรูป ทศท. และ กสท. ตามแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 ข้างต้น จำเป็นต้องยกร่างพระราชบัญญัติเพื่อยกเลิก ทศท. และ กสท., กำหนดทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน, โครงสร้างของบริษัทรวมทั้งสิทธิประโยชน์ของพนักงานที่จะต้องโอนไปยังบริษัทที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจตราพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2542 (ธีระพล อรุณะภักดิ์และคณะ, 2543:27) เพื่อแปลงทุนของรัฐวิสาหกิจให้เป็นทุนเรือนหุ้นของรัฐวิสาหกิจในรูปแบบบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่รัฐยังคงถือหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินกิจการและเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นองค์กรธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบให้กระทำได้โดยสะดวก

ดังนั้น การแปรรูป กสท. และ ทศท. จึงต้องอาศัยพระราชบัญญัติ ทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้เฉพาะการเปลี่ยนทุนของ กสท. และ ทศท. มาเป็นหุ้นในรูปแบบของบริษัท และจดทะเบียนเป็นบริษัทได้ โดยไม่ต้องตราพระราชบัญญัติยกเลิก พระราชบัญญัติ การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 เท่านั้น ส่วนขั้นตอนการแปรรูปต่อไป ยังคงดำเนินการแปรรูปตามแนวทางของแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540

การดำเนินการของ กสท. ในเรื่องของการแปรรูป

กสท. ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยได้ว่าจ้างมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มาทำการศึกษาทิศทางในอนาคตของ กสท. และได้นำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการเตรียมการต่าง ๆ จนกระทั่งมีการประกาศใช้แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540

กระทรวงคมนาคมจึงได้ร่วมกับ กสท. และทศท. จัดทำแผนปฏิบัติงานขึ้น เรียกว่า “แผนปฏิบัติการแปรสภาพ ทศท. และ กสท. ตามแผนแม่บท” ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกรอบเงื่อนไขเวลาของแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 (การสื่อสารแห่งประเทศไทย, 2540 : 17-18) โดย กสท. ได้ดำเนินการในงานบางส่วนไปแล้ว บางส่วนอยู่ระหว่างการดำเนินการและจะดำเนินการต่อไป ดังนี้

งานที่ดำเนินการไปแล้ว

1. ขกวางพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 เพื่อใช้บังคับแก่บริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด
2. การแยกทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน และบุคลากรระหว่างกิจการไปรษณีย์และกิจการโทรคมนาคม กสท. ได้ว่าจ้างบริษัทเอสจีวี-ณ ถलग จำกัด เพื่อเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการ
3. การปรับปรุงองค์กรด้านโทรคมนาคม กสท. ได้ว่าจ้างบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทย ธนกิจ จำกัด (มหาชน) เพื่อศึกษาปรับปรุงองค์กรโทรคมนาคม
4. ว่าจ้างบริษัทเอ็มพีเอส แอนด์ แอสโซซิเอทส์ จำกัด เป็นที่ปรึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพรัฐวิสาหกิจ
5. การประเมินราคาทรัพย์สินและมูลค่ากิจการ กสท. ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภัทรธนกิจ Goldman Sachs (Asia), Jones Lane Wootton (Thailand) Ltd. และ Price Waterhouse Ltd. กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ J.P. Morgan Securities Asia Ltd., BZW Asia Ltd., Arthur Andersen & Co. เป็นผู้ดำเนินการ
6. การปรับปรุงระบบบัญชีการเงินสำหรับกิจการไปรษณีย์และกิจการโทรคมนาคม กสท. ได้ว่าจ้างบริษัท เอสจีวี-ณ ถलग จำกัด เพื่อดำเนินการ และ กสท. ได้นำระบบบัญชีการเงินใหม่มาใช้ในองค์กรเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2542

งานที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการ

1. การสรรหาพันธมิตรร่วมทุน กสท. ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการสรรหาพันธมิตรร่วมทุนแล้ว
2. การดำเนินการปรับปรุงองค์กรด้านไปรษณีย์ กสท. ได้ว่าจ้างบริษัทเคพีเอ็มจี พีท มาร์วิค สุธี จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ
3. การบริหารทรัพยากรบุคคล กสท. ได้ว่าจ้างบริษัทเป็นที่ปรึกษาด้านทรัพยากรบุคคลแล้ว
4. การแปรสัญญาร่วมการงาน กสท. ได้ว่าจ้าง ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการ
5. ดำเนินการประชาสัมพันธ์การแปรสภาพ
6. ดำเนินการขออนุญาตทะเบียนจัดตั้งบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด และบริษัท ไปรษณีย์ จำกัด

งานที่จะดำเนินการต่อไป

1. ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาดำเนินการสรรหาผู้ลงทุนเฉพาะราย
2. การโอนทรัพย์สิน และผู้ปฏิบัติงานให้บริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด และบริษัท กสท.ไปรษณีย์ จำกัด
3. การที่พันธมิตรร่วมทุน ผู้ลงทุนเฉพาะราย และผู้ปฏิบัติงานเดิมของ กสท. เข้าถือหุ้นบริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด
4. การแปรสภาพ บริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด เป็นบริษัทมหาชนจำกัด และกระจายหุ้นให้แก่สาธารณชน (อภิชาติ งามวิสัย, 2544 : 9-12)

จากการที่ กสท. ต้องดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนจำกัดตามแนวทางการแปรสภาพ กสท. ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการพัฒนากิจการ โทรคมนาคมนั้น ประเด็นสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพนักงานของ กสท. คือประเด็นของสิทธิประโยชน์และความมั่นคงของพนักงาน โดยแผนแม่บทฯ ได้กำหนดไว้ว่า “ให้โอนผู้ปฏิบัติงานของ ทศท. และ กสท. ไปสังกัดในบริษัทที่จัดตั้งใหม่ โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่น้อยกว่าที่ได้รับอยู่เดิม ทั้งนี้ให้นับอายุงานต่อเนื่องตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 นอกจากนั้น ให้ผู้ปฏิบัติงานที่โอนไปดังกล่าวได้รับเงินจำนวนหนึ่งและหุ้นที่ได้รับการจัดสรรอีกจำนวนหนึ่ง รวมถึงการปรับปรุงเงินเดือนให้ใกล้เคียงกับบริษัทเอกชนทั่วไปหลังจากการแปรสภาพแล้ว ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังเห็นชอบ ให้มีการพัฒนาบุคลากรของ ทศท. และ กสท. เดิมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีขีดความสามารถเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดีต่อไป ทั้งนี้ทั้งในระยะก่อนและหลังแปรสภาพจะไม่ให้บุคคลใดที่โอนมาจาก ทศท. หรือ กสท. ต้องออกจากงาน ยกเว้นมีความผิดตามระเบียบข้อบังคับของ ทศท. กสท. หรือบริษัทใหม่”

โดยที่แผนแม่บทฯ มิได้กำหนดรายละเอียดของสิทธิประโยชน์และความมั่นคงของพนักงาน กสท. และ ทศท. ภายหลังการแปรรูป โดยเฉพาะรายละเอียดของหน้าที่พนักงานจะได้รับเงินจำนวนหนึ่ง และหุ้นจัดสรรอีกจำนวนหนึ่ง จึงทำให้ตัวแทนของพนักงานคือสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กสท. (สรร. กสท.) ได้เรียกร้องให้ทาง กสท. รวมทั้งกระทรวงคมนาคมและกระทรวงการคลังได้มีการพิจารณาถึงสิทธิประโยชน์และความมั่นคงของพนักงานภายหลังการแปรรูป รวมถึงการกำหนดค่าเสียโอกาสจากการที่พนักงานของรัฐต้องเปลี่ยนสถานภาพตัวเองกลายเป็นพนักงานในบริษัทเอกชนด้วย ล่าสุดทาง กระทรวงการคลัง, ทศท., กสท. และผู้แทนสหภาพแรงงานของทั้งสองหน่วยงาน ได้พิจารณาในประเด็นดังกล่าวและมีมติเห็นชอบร่วมกันเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2544 คือ

1. การจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งให้กับพนักงานที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการพัฒนากิจการ โทรคมนาคม พ.ศ. 2540 ให้จัดสรรเงินจำนวนหนึ่งเป็น Extra Bonus จำนวนสองเท่าของเงินเดือน

2. การจัดสรรหุ้นให้กับพนักงาน ให้จัดสรรหุ้นให้เปล่า Stock Deviance จำนวน 2 เท่าของเงินเดือน

3. ให้สิทธิซื้อหุ้นในราคาพาร์ 10 บาท จำนวน 6 เท่าของเงินเดือน ซึ่งจะแบ่งเป็น Warrant 2 เดือน

โดยในการถือหุ้นจะมีระยะเวลากำหนด Silent Period 3 ปี (สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กสท., 2544 : 19-20)

นอกจากนั้น ในส่วนของหลักประกันความมั่นคงและอนาคตของพนักงานนั้น รัฐบาลได้เห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนประกันการเลิกจ้าง โดยแยกเป็นของบริษัท ทศท. จำกัด บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด และบริษัท กสท. ไปรษณีย์ จำกัด กองทุนประกันการเลิกจ้าง เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งเดิมใช้คำว่า “กองทุนทดแทนกรณีว่างงาน” และมติ ครม. ได้อนุมัติหลักการให้นำเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากการแปรผลประโยชน์ส่วนแบ่งรายได้ให้แก่ส่วนงานของรัฐมาคิดเป็นมูลค่าเงินและนำไปจัดตั้งกองทุน เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการทำงาน และพนักงานที่ถูกเลิกจ้างโดยไม่มีควมผิดจะได้รับเงินชดเชยการเลิกจ้างโดยจ่ายจากเงินกองทุนที่ตั้งขึ้น การเสนอขอจัดตั้งกองทุนประกันการเลิกจ้างเป็นเพียงการเสนอในหลักการเท่านั้น หลักเกณฑ์ ขอบเขตและการบริหารจัดการกองทุน ทางกระทรวงคมนาคมจะเป็นผู้พิจารณากำหนด